

Ministerie van Economische Zaken

Project geothermie

Werkgroep
Continuïteit van kennis &
kunde

Stakeholdersbijeenkomst

13 september 2017

Continuïteit van kennis & kunde

- Nulmeting: huidige projecten zijn - op enking na - eenmalig project voor, en niet kernactiviteit van, de operator:
 - Kennis en ervaring wordt niet gebruikt in nieuw project
 - Weinig schaalvergroting en synergie-effecten
- Hoe kun je continuïteit van kennis, kunde en ervaring waarborgen?
 - Gesprekken met belanghebbenden
 - Buitenlandse aanpak

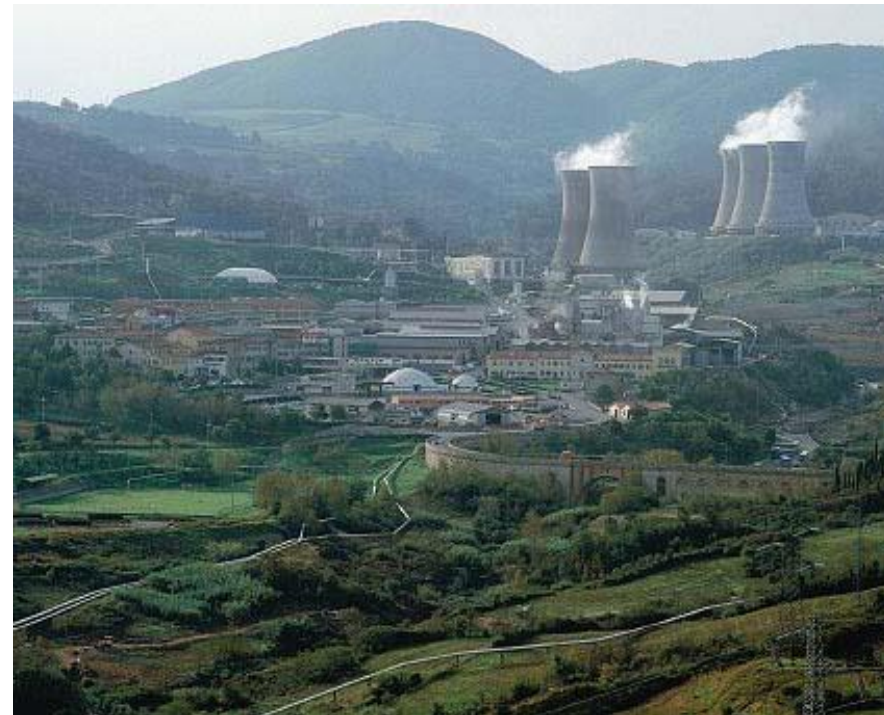
Observaties van werkgroep

- Integrale projectontwikkeling (lange termijn denken)
- Ervaring met ondernemen in de ondergrond: kernactiviteit
- Financiële draagkracht

Geothermie in het buitenland (mn stadsverwarming en elektriciteit)

- Duitsland (Stadtwerke München)
- België (pilot onderzoeksdouplet uitgevoerd betaald door VITO en vlaamse overheid)
- Frankrijk (stadsverwarming regio Parijs; na 30 jaar ontwikkeld naar volwassen sector met 4 operators)
- Italië – Enel multinational (100% Italian state owned)– 34 plants voor geothermische elektriciteit waaronder Lardarello (sinds 1904!)
- Kortom: grote rol van de overheid

Continuïteit van kennis & kunde

Kennisdeling & inzet bij nieuwe projecten / Herhaling van activiteiten belangrijk om

- leercurve op te bouwen
- bewustwording van risico's
- lange termijn kosten reductie
- innovatie en duurzame groei te realiseren
- Met oprichting van DAGO (2014) draagt de sector hier zelf al aan bij.

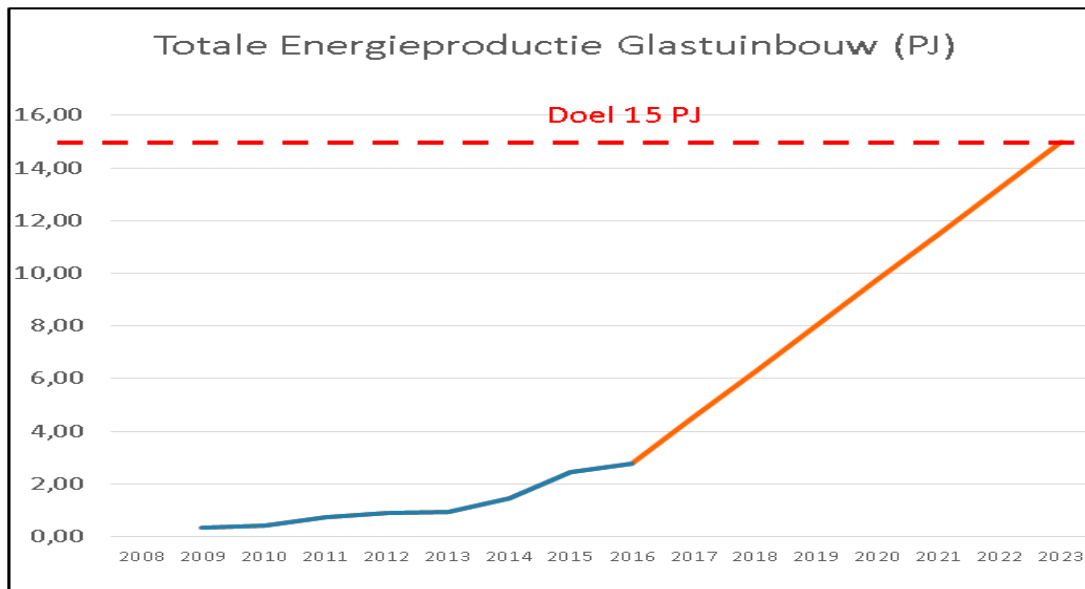
Verdere ontwikkeling wenselijk:

- Integrale projectontwikkeling (lange termijn denken)
- Ervaring opdoen en vasthouden met ondernemen in de ondergrond, liefst kernactiviteit
- Financieel draagkrachtige partijen
- Rol EBN wordt onderzocht d.m.v. pilot Green Deals UDG en Brabant, vooralsnog alleen qua regie en kennis ondergrond.

Warmtevisie:

- Potentieel (2023): 15 PJ; warmtevisie: 'bij extra inzet mogelijk'
- Opschaling gehele sector met factor 3-4
- Onder voorwaarde dat dat veilig kan

- Potentieel (2050): 50-100 PJ; indicatief door ECN

Brainstorm in 4 groepjes

- +/- 20 min
- Daarna plenair terugkoppelen

Wat is er nodig (van de sector, overheid, andere partijen) om te komen tot meer continuïteit van kennis en kunde om zo te versnellen?